

Procedura Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Drawsku Pomorskim dotycząca postępowania przy ekshumacji

1. Cel procedury

Celem procedury jest określenie wymaganej dokumentacji i zasad postępowania w sprawach z zakresu ekshumacji.

2. Wymagania dotyczące ekshumacji zwłok i szczątków określają:

- 1) art. 10 ust. 1, art. 15 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych;
- 2) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi;
- 3) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków.

2.1 Ekshumacja zwłok i szczątków może być dokonana na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok, którymi są:

- Pozostały małżonek lub małżonka;
- Krewni zstępni – linię zstępną tworzą potomkowie probanta: dzieci, wnuki, prawnuki, praprawnuki itd.;
- Krewni wstępnii- linię wstępną tworzą przodkowie probanta: rodzice, dziadkowie, pradziadkowie, prapradziadkowie itd.;
- Krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa – linię boczną tworzą: w II stopniu rodzeństwo (brat, siostra) - dotyczy też rodzeństwa przyrodniego, w III stopniu rodzeństwo rodziców i dzieci rodzeństwa; w IV stopniu kuzynostwo;
- Powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia - teściowie, zięć, synowa;
- Prawo pochowania zwłok przysługuje również osobom, które do tego dobrowolnie się zobowiązują.

2.1.1 Prawo osobiste do zmiany miejsca spoczywania zwłok jest prawem wspólnym wszystkich żyjących członków najbliższej rodziny zmarłego, zatem na przeprowadzenie ekshumacji wymagana jest zgoda wszystkich osób uprawnionych.

2.1.2 Jeżeli pomiędzy członkami rodziny powstaje spór dotyczący ekshumacji, osobą uprawnioną do złożenia wniosku o ekshumację będzie osoba wskazana prawomocnym wyrokiem sądu.

2.2 Ekshumacja osób zmarłych na choroby zakaźne, nie może być przeprowadzona przed upływem 2 lat od dnia zgonu (art. 15 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych).

2.2.1 Wykaz chorób zakaźnych w przypadku, których stwierdzenie zgonu wymaga szczególnego postępowania ze zwłokami osób zmarłych na te choroby określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2001r. (Dz.U. 2001r. nr 152 poz. 1742) oraz § 5a-5c Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001r. (Dz.U. 2001r. nr 153 poz. 1783) w sprawie postępowań ze zwłokami i szczątkami ludzkimi.

Do chorób tych zaliczone zostały: cholera, dur wysypkowy, inne riketsjozy, dżuma, gorączka powrotna, nagminne porażenia dziecięce, nosacizna, trąd, wąglik, wścieklizna, żółta gorączka, inne wirusowe gorączki krwotoczne.

3. Podstawowe pojęcia

1) **Ekshumacja**- wydobywanie zwłok lub szczątków w celu dokonania oględzin sądowych, lekarskich lub w celu przeniesienia ich do innego grobu (np. bliżej miejsca zamieszkania żyjących krewnych). Nadzór nad ekshumacją sprawuje właściwy inspektor sanitarny.

2) **Przewóz** - należy przez to rozumieć przewóz zwłok lub szczątków ludzkich: koleją, samochodem, samolotem, statkiem w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granice.

3) **Kremacja**- forma pogrzebu zwłok zmarłego i szczątków, polegająca na ich spopieleniu.

4) **Pełnomocnik**- jeżeli w sprawie występuje pełnomocnik- decyzję zezwalającą należy wysłać (doręczyć) do pełnomocnika i wszystkich stron postępowania działających bez pełnomocnika. Wyjątkiem jest zawiadomienie z art. 10 k.p.a. oraz wezwanie do usunięcia braków we wniosku, które kierujemy wyłącznie do pełnomocnika. Pełnomocnik strony ma prawo odbioru decyzji zezwalającej na ekshumację za wszystkie strony, a także złożenia środka zaskarżenia oraz zrzeczenia się prawa do odwołania się od decyzji.

5) **Pełnomocnictwo** – pełnomocnik dołącza do akt oryginał lub urzędowo poświadczony odpis pełnomocnictwa. Adwokat, radca prawny mogą sami uwierzytelnić odpis udzielonego im pełnomocnictwa oraz odpisy innych dokumentów wykazujących ich umocowanie. Organ administracji publicznej może w razie wątpliwości zażądać urzędowego poświadczenia podpisu strony. Za udzielone pełnomocnictwo należy okazać opłatę skarbową- jeśli dotyczy osoby która na mocy przepisów prawa nie jest zwolniona z opłaty skarbowej.

6) **Dokumenty w sprawie** - jeżeli dokument znajduje się w aktach organu lub podmiotu, o którym mowa w art. 76 § 1 lub 2 kpa, wystarczy przedstawić urzędowo poświadczony przez ten organ lub podmiot odpis lub wyciąg z dokumentu. Organ administracji publicznej zażąda udzielenia odpisu lub wyciągu, jeżeli strona sama uzyskać ich nie może. Gdy organ uzna

za konieczne przejrzanie oryginału dokumentu, może wystąpić o jego dostarczenie. Zamiast oryginału dokumentu strona może złożyć odpis dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez notariusza albo przez występującego w sprawie pełnomocnika strony będącego adwokatem, radcą prawnym. Podpis złożony przez wnioskodawcę powinien posiadać potwierdzenie własnoręczności podpisu (np. przez: powiatową stację sanitarno-epidemiologiczną, urząd miasta, urząd gminy, starostwo, notariusza, konsulat oraz inne organy uprawnione do potwierdzania własnoręczności podpisu).

7) **Termin ekshumacji** – termin ekshumacji, wskazany w decyzji musi uwzględniać okres uprawomocnienia się decyzji z uwzględnieniem art. 127a § 2 k.p.a. Ekshumacja jest dopuszczalna w okresie od 16 października do 15 kwietnia we wczesnych godzinach porannych, z tym że właściwy powiatowy inspektor sanitarny może dopuścić wykonanie ekshumacji w innym czasie, przy zachowaniu ustalonych przez niego środków ostrożności.

8) **Dokument tożsamości** jest to dokument urzędowy stwierdzający tożsamość osoby.

4. Wymagane dokumenty niezbędne do uzyskania zezwolenia na przeprowadzenie ekshumacji zwłok/szczątków ludzkich

1) Wniosek do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Drawsku Pomorskim o zezwolenie na ekshumację zwłok/szczątków ludzkich. Wzór wniosku określa Załącznik Nr 1 do niniejszej procedury.

Na każdą osobę ekshumowaną należy złożyć odrębny wniosek. Podpis złożony przez wnioskodawcę powinien posiadać potwierdzenie własnoręczności podpisu (np. przez: pracownika powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej, urzędu miasta, urzędu gminy, starostwa, notariusza oraz inne organy uprawnione do potwierdzania własnoręczności podpisu).

2) Wnioskodawca jest zobowiązany załączyć do wniosku:

- a) Odpis skróconego aktu zgonu osoby ekshumowanej,
- b) Oświadczenia osób uprawnionych do ekshumacji i pochowania zwłok / szczątków (nie dotyczy wnioskodawcy)
- c) Pełnomocnictwo do działania w imieniu wnioskodawcy oraz pozostałych stron postępowania (w przypadku udzielenia pełnomocnictwa) potwierdzone własnoręcznością podpisu (np. przez: pracownika powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej, urząd miasta, urząd gminy, starostwo, notariusza oraz inne organy uprawnione do potwierdzania własnoręczności podpisu),
- d) Dowód uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (nie trzeba uiszczać opłaty skarbowej za złożenie pełnomocnictwa dla: małżonka, wstępnego (rodzicie, dziadkowie), zstępnego (dzieci, wnuki), rodzeństwa,

- e) Dokument stwierdzający, że zgon nie nastąpił na skutek choroby zakaźnej (cholera, dur wysypkowy i inne riketsjozy, dżuma, gorączka powrotna, nagminne porażenie dziecięce, nosacizna, trąd, wąglik, wścieklizna, żółta gorączka i inne wirusowe gorączki krwotoczne) wymagany w przypadku ekshumacji zwłok przed upływem 2 lat od pochówku i braku przyczyny zgonu w akcie zgonu lub innym dokumencie urzędowym stwierdzającym zgon- zgon – oryginał / poświadczona za zgodność z oryginałem kopia.
- f) Świadectwo kremacji (w wypadku ekshumacji szczątków powstałych w wyniku spopielenia zwłok),
- g) Zaświadczenie wydane przez właściwy zarząd cmentarza o możliwości przeprowadzenia ekshumacji osoby wskazanej we wniosku
- h) Zaświadczenie wydane przez właściwy zarząd cmentarza o posiadaniu wolnego miejsca w grobie, w którym istnieje możliwość pochowania osoby wskazanej we wniosku po przeprowadzonej ekshumacji
- i) Inne załączniki

3) Wnioskodawca zobowiązany jest do okazania dokumentu potwierdzającego jego tożsamość.

5. Zasady postępowania w związku z wydaniem zezwolenia na ekshumację

- 1) Wpływ wniosku- rejestracja w sekretariacie PSSE w Drawsku Pomorskim;
- 2) Sprawdzenie czy wniosek jest wypełniony kompletnie wraz z załącznikami- zgodnie z art. 7 kpa;
- 3) W przypadku braku pełnej dokumentacji- wysłanie wezwania z art. 64§ 2 kpa o uzupełnienie wniosku, jeśli wnioskodawca nie uzupełni wniosku w terminie wezwania –wniosek pozostaje bez rozpoznania;
- 4) Zawiadomienie stron lub tylko pełnomocnika z art. 10 § 1 kpa (zebranie pełnej dokumentacji i możliwość wypowiedzenia się do całości zgromadzonego materiału);
- 5) Wydanie decyzji. Decyzja ma pełne uzasadnienie. Zamieszczamy klauzulę, że decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu na odwołanie gdy strony/pełnomocnik złożą oświadczenie o rzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania. W decyzji nie określa się sztywnego terminu ekshumacji, nawet jeżeli strona określi we wniosku, którego dnia zamierza przeprowadzić ekshumację – jedynie wpisujemy w warunkach, że ekshumacja podlega wykonaniu między 16 października a 15 kwietnia. Każda z osób mających status strony otrzymuje swój egzemplarz decyzji.
- 6) Wykonanie ekshumacji może nastąpić wyłączenie gdy decyzja Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego stała się prawomocna (decyzja uprawomocnia się 14 dni od daty otrzymania przez strony). O czasie i miejscu przeprowadzenia ekshumacji należy powiadomić Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego

w Drawsku Pomorskim pisemnie lub na adres e-mail:
psse.drawskopomorskie@pis.gov.pl (dzień, miesiąc, rok, godzina).

6. Załączniki do procedury

- 1) Załącznik nr 1 – Wniosek o wydanie zezwolenia na ekshumację i przewóz ekshumowanych zwłok/ szczątków;
- 2) Załącznik nr 2 – Oświadczenie osoby posiadającej prawo do ekshumacji i pochowania szczątków/zwłok
- 3) Pełnomocnictwo

7. Ogólne warunki wykonywania ekshumacji – zgodnie z §5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków:

- 1) Osoby przeprowadzające ekshumację powinny stosować środki ochrony osobistej;
- 2) W trakcie ekshumacji ziemię wydobywaną z grobu należy umieścić na powierzchni zabezpieczonej nieprzepuszczalną, wytrzymałą matą;
- 3) Zwłoki lub szczątki ekshumowane przed upływem 20 lat od dnia pochowania wydobywane są wraz z trumną, którą bez otwierania umieszcza się w wyłącznie do tego przeznaczonej szczelnej skrzyni, wybitej blachą;
- 4) W celu ponownego pochowania po zakończeniu ekshumacji, trumna powinna zostać niezwłocznie wydobyta ze skrzyni i umieszczona w grobie bez jej otwierania;
- 5) W przypadku ekshumacji wykonywanej po upływie 20 lat od dnia pochowania wydobyte szczątki wraz z resztkami trumny umieszcza się w nowej trumnie;
- 6) Skrzynia, w której znajdowała się trumna, oraz mata, na której była składowana ziemia wydobyta z grobu, powinny zostać umyte oraz zdezynfekowane;
- 7) Do zasypania grobu powinna być użyta ziemia wydobyta z grobu.

7. Podstawy odpowiedzialności za naruszenie przepisów dotyczących ekshumacji zwłok i szczątków ludzkich.

- 1) Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych - naruszenie przepisów i aktów wykonawczych wydanych do niej stanowi czyn zabroniony - wykroczenie zagrożone karą aresztu lub grzywny:
  - a) Kto narusza przepisy niniejszej ustawy lub rozporządzeń wydanych na jej podstawie, podlega karze aresztu lub grzywny;
  - b) Orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.
- 2) Powyższe informacje składane są pod rygorem odpowiedzialności karnej zgodnie z art. 233 Kodeksu karnego o czym wnioskodawca został poinformowany:

- a) § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności do 6 miesięcy do lat 8;
- b) § 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie;
- c) § 3. Nie podlega karze za czyn określony w § 1a, kto składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania. (...)
- d) § 6. Przepisy § 1–3 oraz 5 stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.